

Фіялка С.Б.

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»*

ЦЕРКВА ЯК СУБ'ЄКТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОГО ПРОТИСТОЯННЯ

Перш ніж здійснити військову окупацію Криму та Сходу України, Росії вдалося окупувати їх культурно, поширивши там ідеї так званого «російського світу». Це поняття в останні роки перетворилося на стійку геополітичну метафору й не сходить зі сторінок друкованих і електронних медіа. Відповідна ідея виражається, передусім, у так званій духовній єдності росіян незалежно від кордонів.

Виступаючи за таку єдність, влада Російської Федерації діє в тісній співпраці з Російською православною церквою. Остання формує етику росіян, їхнє ставлення один до одного та до представників інших народів та релігій. Тобто, формально перебуваючи поза політикою, фактично Російська православна церква стає дедалі впливовішим політичним актором.

За словами московського Патріарха Кирила, основами російського світу є: православна віра, російська мова та культура, спільна історична пам'ять і спільні погляди на суспільний розвиток [1].

На початку 1990-х років Російська православна церква в Україні розділилася на дві гілки – Українська православна церква Київського патріархату та Українська православна церква Московського патріархату. Тож, з 90-х років в Україні існує дві Українські православні церкви, лише одна визначає своїм головою патріарха Київського, а інша – патріарха Московського. Перша закликає до відновлення незалежної української православної церкви, а друга не визнає національних церков і намагається тримати українських священників, а з ними й парафії в підпорядкуванні Москви.

Обидві церкви приймають одні й ті самі істини віри – догмати. Та погляди на Україну та Українську Церкву в них кардинально різні.

З початком війни в Україні протистояння між церквами загострилося. У листопаді 2013 року Київський патріархат підтримав Євромайдан, тоді як Московський – режим Януковича та антизахідну політику. Сьогодні окремі представники кліру й вищого духовенства Української православної церкви Московського патріархату висловлюють антиукраїнські позиції, морально виправдовують російську військову агресію, трапляються випадки відмов відспівувати загиблих українських бійців. Коли Україною рушила православна «Всеукраїнська хресна хода миру, любові й молитви за Україну», проросійські сили використовували її з метою дестабілізації ситуації в Україні.

Останнім часом вплив російської церкви в Україні значно послабився. У червні 2017 року соціологічна група «Рейтинг» провела опитування, яке показало, що 31% українців відносять себе до Київського патріархату,

17% (проти 22% в 2014 році) – до Московського, а 10% – греко-католиків. Водночас 31% не відносять себе до жодної конфесії. Вони стверджують, що не бажають долучатися до конфлікту та просто відвідують церкву [2].

Московський патріархат викликав критику значної частини українського населення за те, що не зайняв твердої позиції проти російської агресії в Україні. За словами патріарха Кирила, «Росія, Україна, Білорусь –це все Свята Русь!». Більш того, «до простору пастирської відповідальності російської церкви належать не лише окремі країни історичної Русі, а й ті громади і спільноти, які пов'язують свою ідентичність з російською цивілізаційною традицією, але мешкають за межами її канонічної території та за межами канонічної території інших помісних церков». На зміцнення геополітичної й духовної єдності «російського світу» були спрямовані численні візити до України патріарха Кирила. При цьому митрополит Одеський Агафангел, підкреслював, що патріарх «іде сюди не як гість, а як господар, як глава всієї Російської православної церкви» [3].

Нині істотним дестабілізаційним фактором в Україні є діяльність так званих «православних громадських організацій», якими безпосередньо й опосередковано керує Московська патріархія. Такі організації активно виступають проти «західного впливу», «розмивання традиційних християнських цінностей» та європейської інтеграції України. Незалежність України сприймається ними як відхилення від закономірного історичного процесу.

На нашу думку, хоча держава й не має повноважень вирішувати питання розколотого православ'я, вона може взяти на себе функцію посередника й підтримати міжцерковний діалог. При цьому державні органи з гарантування безпеки мусять бути насторожі, коли дії церкви шкодять національним інтересам, розхитують ситуацію всередині держави, розпалюють ворожнечу та загрожують українській незалежності. Медіа мусять висвітлювати релігійну сферу деполітизовано. Водночас Верховній Раді варто утриматися від ухвалення законопроектів, які б надавали преференції окремим релігійним організаціям за рахунок інших.

Список використаних джерел:

1. Коцепция русского мира и Украина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.religion.in.ua/main/daycomment/page,1,3,6780-koncepciya-russkogo-mira-i-ukraina.html>.
2. Отношение украинцев к созданию единой поместной церкви [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ratinggroup.ua/ru/research/ukraine/otnoshenie_ukraincev_k_sozdaniyu_edinoy_pomestnoy_cerkvi.html.
3. Старейший по хиротонии иерарх УПЦ МП митр. Агафангел: «Цветной» сценарий в Москве – удар в самое сердце Святой Руси [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://regnum.ru/news/1493429.html#ixzz23iuoe7oo>.